

PERIÓDICH DESENAL, ARTÍSTICH, LITERARI Y CIENTÍFICH

Any II

Barcelona 10 de Juny de 1881

Núm. 34

PREUS DE SUSCRIPCIÓ				Se publica 'ls dias 10, 20 y 30 de cada mes	PREUS DE SUSCRIPCIÓ PAGANT EN OR	
ANY	SEMESTRE	TRIMESTRE	MES		ANY	SEMESTRE
Espanya	60 rals	32 rals	18 rals	6 rals	Cuba y Puerto-Rico	5 pesos forts
Països de l' Unió Postal	76 »	40 »	»	»	Filipinas, Méjich y Riu de la Plata	6 » » 3'50 » »

DIRECTOR-PROPIETARI
CARLOS SANPONS Y CARBÓ
UNIÓ, 28
BARCELONA

Y en los altres països, los preus d' Espanya y además lo franqueig

SUMARI

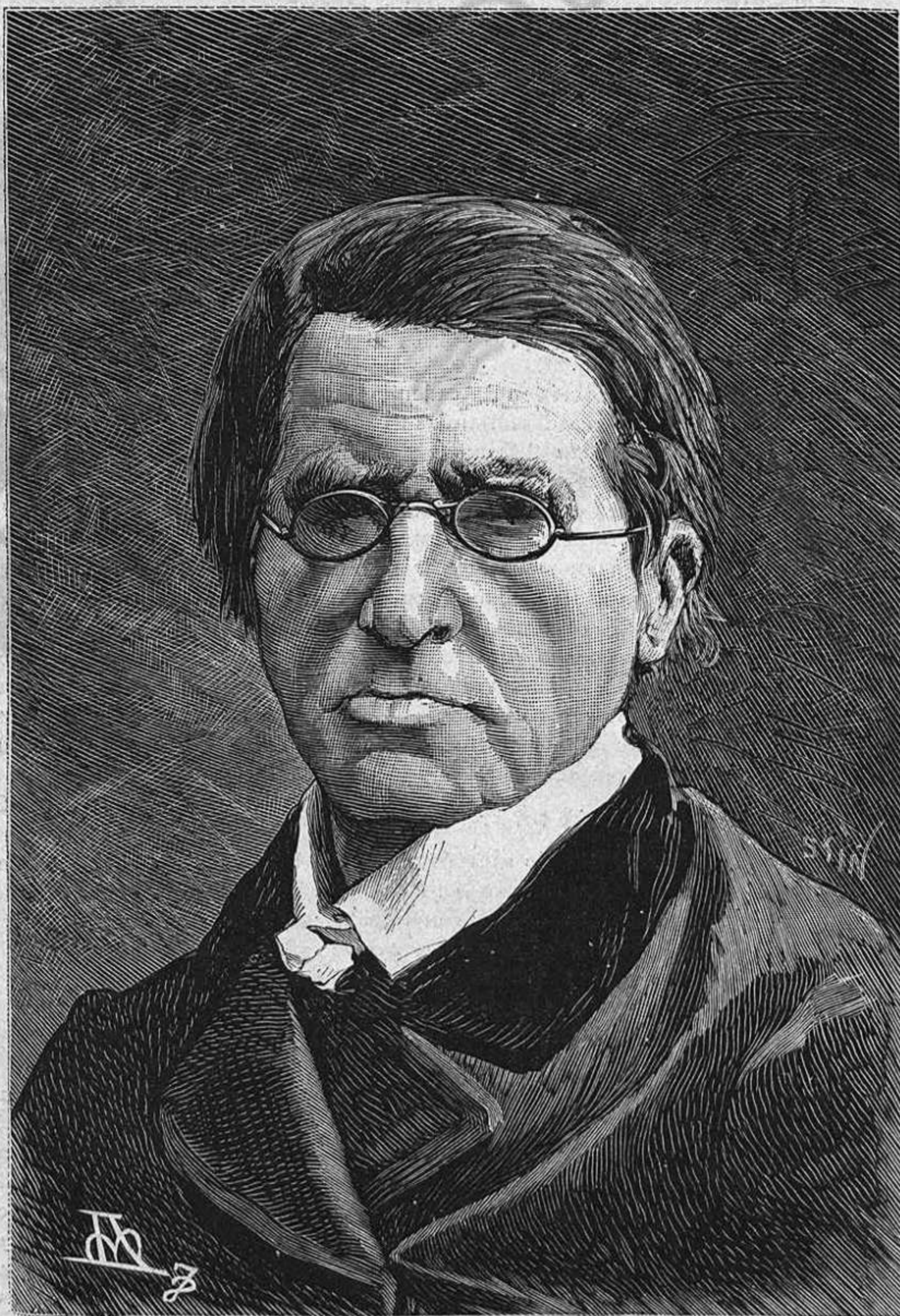
TEXT. — CRÓNICA GENERAL, per Ramon E. Bassegoda. = NOSTRES GRABATS, per Eduart Tàmaro y J. Gotós = LO BRUCH, per Oleguer Miró. = TORNANT DE LA ERMITA (poesia), per Frederich Rahola. = PERIÓDICHS Y PERIODISTAS, per Narcís Oller. = CENTENARI DE CALDERON. = Carta de Madrid, per Eduart Tàmaro. = EN L' ALBUM DE LA SRA. D. C. DE S. DE X, (poesia), per R. E. B. = TEATRES, per F. M. = NOVAS.

GRABATS. — LITRE, = Madrid. FESTA DE SANT ANTONI DE LA FLORIDA. = JOANA GHEEST PROP DEL BRESSOL DE SA FILLA. = ANTICH CLAUSTRE DE LA SEU DE MANRESA. = PIANO ARBONA.

CRÓNICA GENERAL

No Maig ja 'ns ha deixat; ab tot y tenir trenta un dias sempre l' habem considerat com lo mes curt del any. Desde la nostra infantesa que 'l veyem passar com una exhalaçió, aixis que 'l presentim en las verdjantas copas dels arbres, fins que l' habem de plorar perdut en mitx de la luxuriosa efloriscencia ab que tots los anys ve á despedirse de nosaltres.

Es lo mes de las ánimas poéticas y delicadas; los esperits místichs varen escullirlo pera obsequiar en ell ab las mes delicadas tendresas á la que fou la mes casta y la mes pura de las donas avans y despres de haber infantat al fill de Deu. Lo cult ferrosíssim que durant lo mes de Maig reb la santíssima Verge es, en mitx de sa sencillesa, de lo mes grandios que puga donarse. Qui no pot obsequiarla anant á la iglesia ó á la capella y unir sa veu pera cantar sas alabansas á la de centenars de creyents, se reculleix en lo fondo de sa casa y desde allí eleva fins al trono de la soberana Reina de cels y terra lo suavíssim perfum de l' oració cristiana. Per totas parts s' impro-

EMILI LITTRÉ

visan altars á la Verge, desde l' ostentós palau del opulent magnat, fins á la cambra modesta ahont viu reclosa en sas blanquíssimas parets la donzella ignorada del mon, filla del treball y qu' ab lo producte del mateix contribueix á apaibagar las necessitats d' una familia numerosa. Mes d' una vegada al trovarnos devant d' una d' aquestas aras constituïda á lo mes per un quadro de la Verge, dos ciris y algunas flors nos hem sentit presos de mística unció y hem sentit devant d' ell molt mes de lo qu' hauriam sentit en la mes soperba de las catedrals.

Tots los que tenen lo sentiment de la naturalesa han de sentir especialment lo mes de Maig; per aixó ha constituït una de las mes freqüents inspiracions de tots los poetas desde 'l que ha llegat son nom á la fama fins al versificador mes adotzenat que no respecta á ningú tractantse de prodigar los productes de sa desgraciada concepció, y es també per aixó que las ánimas contemplativas educadas en l' escola de Rousseau y Bernardi de Saint Pierre han d' admirar lo mes de Maig com la manifestació mes espléndida del poder de la naturalesa.

La sinceritat del govern en las qüestions econòmicas no será gran cosa mes que la qu' ha observat en la qüestió electoral segons lo criteri dels polítichs d' oposició. Tot alló de deixar íntegras pera las Corts las solucions que en aquellas materias mes pujan convenirnos no ha de passar per lo que veyem de la categoria de programa ministerial, es á dir, de promesas sense ganas de cumplirse. Qui aixis no ho reconega, Deu l' hi ha de tenir en compte, que per alguna cosa digué «Benaventurats los mansos.»

Aixis nos fa parlar la negativa del senyor Governador de la provincia á autorisar la manifestació protec-

interés molt especial per los fills del Pla de Bages; així es que lo mateix va ser anar á Barcelona que proporcionar-me l'obreta del Sr Feliu y Codina, ab lo desitj de veure qué es lo que diu sobre un dels fets més importants y gloriosos de la historia de Catalunya, que tot fill de nostra terra té de coneixe ab minuciositat, com diu lo referit senyor.

Lo meu pensament, al obrir per primera volta 'l llibre del Sr. Feliu y Codina, era solament fullejarlo, per llegir-lo després ab calma; mes desde las primeras ratllas me va despertar tant l'interés que no 'l vaig poguer deixar fins arribar á son fi; perque, á mon pobre entendre, son llenguatge es elegant, sos diálechs animats y 'ls tipos ben apuntats. Llástima que siga un tant exagerat lo del pare d' en Pauet Ferrera, l'home de marbre; que posí l'autor en boca de la Mercé expressions que son verdaderas blasfemias, que no diu may una noya com ella, encara que siga en un moment de desesperació; y que del Rector de Sampedor, á pesar de dirli bon capellá, en fassa una especie de tipo del clero durant la guerra de la Independencia, no tal com era, ni com es, sinó com ab certa passió ó preocupació se 'l figuran alguns.

No sé si estich en un error; però tinch la convicció de que las novelas históricas, com las científicas que han posat tant de moda en Juli Verne y lo capitá Mayne Reid, fant en certs cassos més mal que bé; perque 'l lector no sab sempre ahont acaba la veritat y comensa la ficció; y quan no té prou criteri ó coneixements per separar una d'altra alimenta la seva ánima d' una especie de pseudo-ciencia que no li fa profit.

No soch jo qui ha de donar lliçons de cap mena al Sr. Feliu y Codina. Sé que al fer Lo Bruch no s'ha proposat descriure aquella gloriosa acció de guerra, sinó pintar un quadro animat del esperit que dominava en nostra benvolguda terra al presentarse com nou Davit davant del Goliat del sigle; però com la creació del personatge principal de la seva obra, en boca del qual posa tota la narració, es tan important que, á mon entendre, més bé li estaria al llibre 'l títol de LO TIMBALER DEL BRUCH que no 'l que li ha posat l'autor, y d'aquell individu y de son tabal en diu cosas que se separan de la historia; nos ha fet venir lo pensament, á mi y á mon amich lo distingit fotógrafo D. Jaume Monrás, de publicar alguns datos d' aquell fet, digne d' etern recort, recullits entre 'ls dos en aquesta comarca, que 'ns ha sigut fácil trobarlos ab un poch de bona voluntat; perque, com diu lo refrá, *més sab l' ignorant en sa casa que 'l sabi en la dels altres*, y aixís podem formar una especie de complement á l'obra del Sr. Feliu y Codina, per varis conceptes digna d' alabansa, y corretgir al mateix temps las inexactituts que en ella hi ha estampat, per fer més interessant la narració.

Los francesos havian passat los Pirineus com amichs y d'hostes que eran s' anavan fent amos d' Espanya. Los espanyols s' alsan contra d' ells, donant Madrid l'exemple en lo célebre 2 de Maig. Com diu molt bé 'l Sr. Feliu y Codina, «dins de las mateixas ciutats lo poble insultava als oficials y sorjes francesos y 's trabavan renyinas parcials... Per totas parts bullia l' indignació, l'esperit patri, l'impaciencia y l' anhel de trabar la primera batalla.»

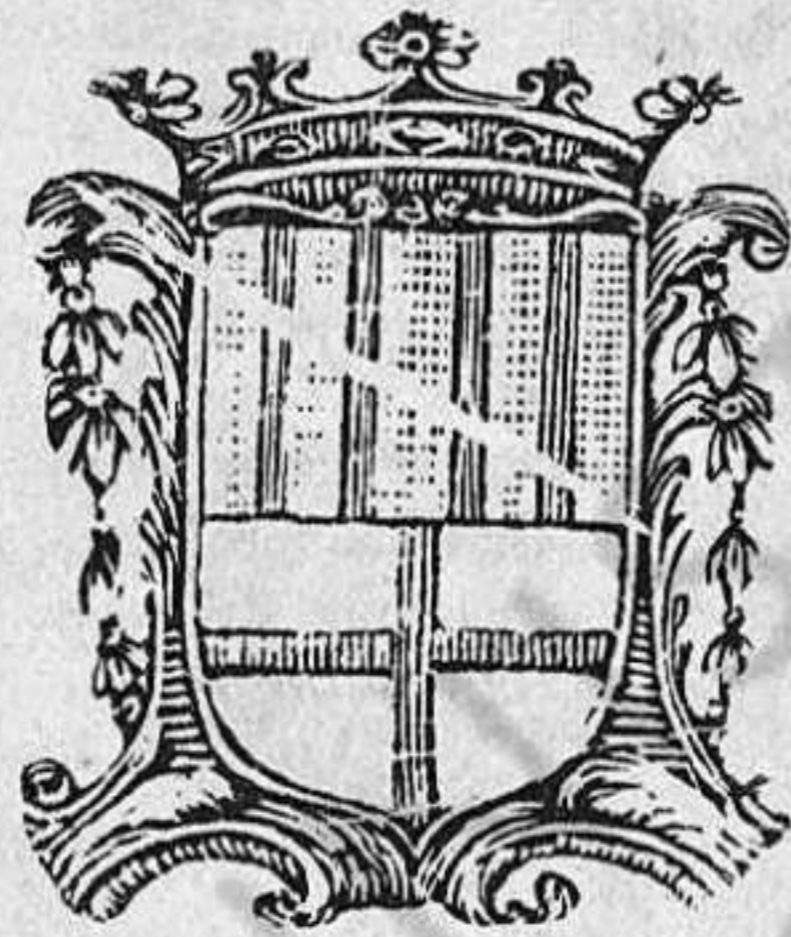
Manresa, que tant s' havia distingit en los quatre últims sigles, armant, municionant y posant á sou fins á deu companyias, sempre contra 'ls francesos, y que en 1634, amenassant la Fransa rompre las paus ab l' Espanya, merescú una carta del Rey dihent: *No será menester encargároslo, sino significaros la confianza grande que me queda de que sereys los primeros en mostrar vuestra fidelidad, y amor, como aveys acostumbrado*; no devia ser de las últimas poblacions en demostrar que conservava encara viu lo foch de la patria al ser invadida en 1808 pels francesos, *nostres constants enemichs*, com ja deya 'l Rnt. P. Joan Gaspar Roig y Gelpi en lo seu *Epítome Histórico de la Muy Ilustre Ciudad de Manresa*, publicat en 1692. Y aixís fou.

Estavan treballant tres pagesos en una vinya prop de Salellas, lloch vehí de Manresa, tocant al camí de Canmassana, quan se 'n adonan de que venia cap á ciutat un carro carregat ab varios fardos, y com en aquell temps tot se duya á Manresa ab matxos de bast, los hi cridá l'atenció la vista del carro y se 'n anaren á preguntar al carreter qué es lo que portava; á lo qual contestá que paper sellat francès pera Manresa. Lo carro continuá 'l seu camí poch á poch; los tres companys, ple son cor de sentiments d'ira y de noble indignació, y no escoltant altra veu que la de la patria, prenen sobtadament una resolució: corre á Manresa pera cremar lo paper sellat, á qual efecte guanyan la ventatja al carreter y entran avans que ell á ciutat. Los tres valents manresans, que aixís desafiavan als francesos se deyan, l'un Maurici Carrió, l'altre Andreu Sampere (a) Butó, y 'l tercer era conegut ab lo motiu de Bon-home.

Desseguida que la gent honrada de la ciutat va sapiguer que anava á arribar paper sellat francès va comensar á agruparse per las plassas y carrers. Los mes decidits, entre 'ls quals se trobavan com á caps de colla

los tres companys sobredits, un torner anomenat Tarrés, que duya una bandera espanyola, y un altre que portava un tabal, se 'n anaren per la ciutat batent la caixa de guerra y ab crits de ¡Viva Fernando VIII! ¡Morin los francesos! ¡Abaix Murat! van enardir tant al poble, que al arribar á la Plassa Major s' havia format un verdader moti. Quan arribaren allí trobaren lo carro arrambat á la Casa de la Ciutat, aprop de la Gran dels Jueus, ahont feya poch que hi era, y ja havian comensat á pujar paper á la Secretaria del Ajuntament. Pujaren alguns á la Casa de la Ciutat, y mentres pels balcones anavan tirant lo paper sellat á la Plassa, lo poble 'n feya mil bocins. Una dona aná á casa d' un fuster á buscar una faldada d' encenalls, los posá sota del carro é hi calaren foch, cremantse 'l carro, lo paper sellat que encara hi havia dintre y 'l que tiraven de dalt; distingintse per son entussiasme en convertirlo en cendras un coix que sempre va estar remenant lo foch ab la crossa. Aquest fet, que fou lo primer desacato comés á Catalunya contra 'l domini de Napoleon, va ocorre en lo dia 2 de Juny de 1808, y no en lo dia 4, dos dias avans de la embestida del Bruch, com diu lo Sr. Feliu y Codina.

Los datos aquestos los hem tret d' un paper que té 'l fill d' en Carrió y d' una nota manuscrita que hi ha en una col·lecció del *Diario de Manresa* que 's publicava durant la guerra de la Independencia, y en lo qual hi havia l'escut d' armas de Manresa, qu' es lo mateix que donem adjuntament, nota posada per don Pau Roca y

Pujol. Aquest senyor, que morí en lo 30 de Janer del any passat, á la edat de 86 anys, va pendre part activa en la crema del paper sellat francès, va entrar després á servir en las anomenadas companyias de preferencia, y quan la Junta de Defensa va instalar una imprenta ingressá en ella de caixaista; va acompanyar á la Junta y treballá en lo *Diario de Manresa* y en altres periódichs que no contribuïren menys á sostenir l'esperit patri.

¿Havia de despreciar lo general en gefe Duhesme 'l reto dels manresans? Ben clar diu quin era 'l seu pensament l'ordre secreta del 3 de Juny de 1808 que doná als generals de divisió, que 's trobá en una cartera que va perdre 'l coronel italiá Foresti després de la batalla del Bruch, y que auténtica 's conserva, ó conservava, en l'arxiu municipal de Manresa. Entre otras cosas conté ella lo següent: «Lo general Schwartz se dirigirá per Martorell y Molins de Rey á Manresa, ab la segona columna forta de 3,800 homens de totas armas. En dita ciutat imposará una contribució de 750,000 franchs, que exigirá en lo precis terme de 48 horas, y que servirá pera 'ls gastos de la divisió. Fará ademan de castigar als motors de la sedició, però 'ls perdonará pretextant la pietat del Emperador. Mentres tant se destruhirán los molins de pólvora que hi ha en dita ciutat, y s'enviará á Barcelona la que hi haja, custodiada per un cos de 100 caballs, que s'entornará á la seva expedició desde Esparraguera, ahont será rellevat.»

En lo mateix dia de la crema del paper sellat nombrá la ciutat de Manresa una Junta de Defensa, en la que tenian representació totas las classes socials; ab lo qual ben bé doná á entendre son decidit propòsit d' oposarse per las armas á la dominació del extranger.

(Seguirá)

OLEGUER MIRÓ.

TORNANT DE L' ERMITA

Lo camí que des l' ermita va á parar en lo poblet es de pedruscall y roca y espessas matas cobert; mes ¡quán suau y dols trobavan son aspre sol los meus peus al baixar de la montanya portantla á n' ella á brasset! La trista llum del capvespre tenyia de plom lo cel, las aucellas refilevan y rondinava lo vent. Lo mar casi no 's movia, y en son horisont inmens s' hi veyan algunas velas

blancas com un glop de llet. Jo sentia lo ruido del bategar del cor meu, y ab la má me l' aguantava perque no s' en adonés, y los seus ulls contemplava d' ardentas flamas rublerts, com dugas moras caygudas sobre dos bolvas de neu. En sos llabis, que lluhian com la flor del magraner, un somris s' hi mantenía voltat de perfums y mel; y en sas morenetas galtas, més que en lo mateix roser, brillavan dos frescas rosas que ombrejavan sos cabells. Tot baixet y á cau d' orella li parlava de desdenys, y ab los ulls baixos á terra mirava esllanguidament, fins que lo seu cap s' alsava pera aspirar ab plaher de romaní y farigola perfums que volan lleugers, mentres que jo de mon ánima calmava 'l delit etern d' aquells perfums sabent treure pur y sol lo seu alé. Per entre olivars y vinyas lo camí anava corrent, y se sentian ben claras ja de la vila las veus, mentres seguia, fent broma, tota la colla rihent, y las estrellas sortian entre la foscó del cel. Com se trobava cansada se recalcava molt més, y sobre mon bras sentia batre son cor dolsament. Ja en lo peu de la montanya, caminavam tan distrets que las onadas del mar nos mullavan casi 'ls peus. Vam arribar á la vila, y allí, pel dir de la gent, los brassos van desjuntarse vessant lo meu cor de greu. Avuy recordo ab tristesa aquellas horas tan breus quan sobre mon bras no sento lo dols toch de lo bras seu.

FREDERICH RAHOLA.

Agost 1879.

PERIÓDICHS Y PERIODISTAS

(TRADUÏT DE LÉON GOZLAN)

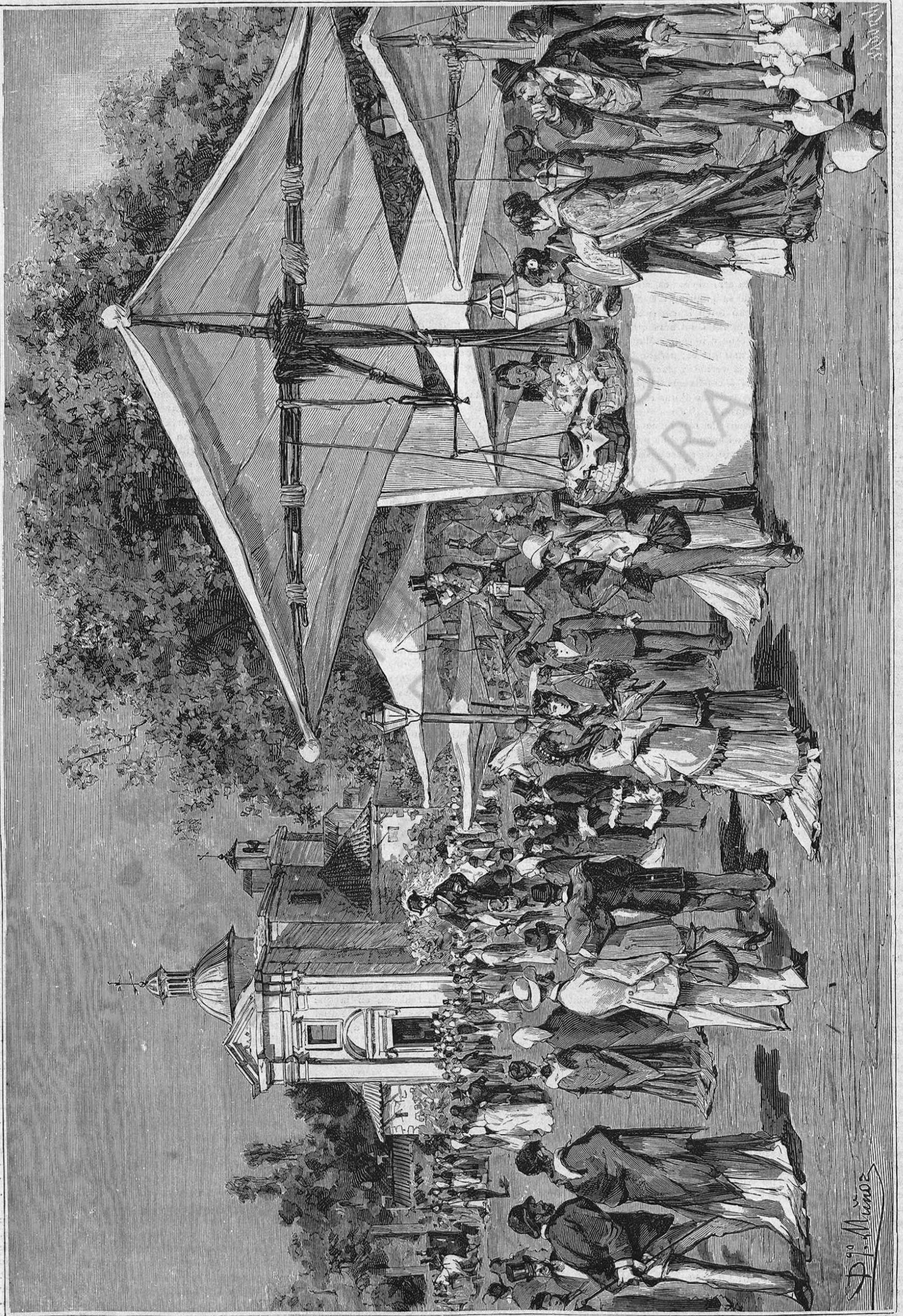

ha hagut periódichs molt avans que periodistas. Los qui redactavan los periódichs dels segles xvii y xviii eran abats, sabis, fisichs, astrónomos, filososps, poetas; no periodistas. Lo que pretenian dirne diaris eran llibres, y res se sembla tan poch al llibre com lo diari.

Lo ver periodista nasqué ab la revolució del 80, al moment en que la frase, enmantllevant la rapidesa, l' animació, lo gesto, lo colorit de la vida, deixá de cantar pera parlar. Com que ja no s' endressava á grans senyors repapats en llurs butacas, sinó al poble reunit tumultuosament á la cantonada del carrer; com que ja no tractava d' ajudar á passar l' estona agradablement, ni d' instruir ni d' ilustrar á ningú; però sí de moure, de ferir, d' inflamar á tothom; la frase llensá las sabatas de sivella y 's posá alas als peus pera volar en lloch de caminar.

Desde llavors s' establí la més complerta separació entre l'autor propiament dit y 'l periodista, qui, si pogué esser encara considerat escriptor, acabá d' esser mirat com autor pera sempre més. Y en proba d' aquesta separació marcadíssima (si alguna proba cal) tenui la de que en eixa época de fermentació en que naix lo periodisme 'l llibre mor. Tot lo més, y per excepció, s' atreveix á mostrarse algun cop ab la fesomia entreveçada, indecisa, de quadern ó folletí.

No podia esser d' altra manera. Perque ¡qué tenia de fer lo llibre, aquest bon Apis del antich culto literari, ab Paris transformat, en continua agitació, suant desde trepçh d' alba fins á mitja nit, deixondintse á cops de timbal y adormintse, quan podia dormir, ab l' estrépit de las canonadas? Lo diari era un meravellós auxiliar pera 'l Paris regenerat, que necessitava saberho tot, dirho tot; que vivia sempre ab un peu en l' ayre, no aclucava més que un ull pera dormir, anava y venia y

MADRID — FESTA DE SANT ANTONI DE LA FLORIDA

P. Alvarado

JOANA GHEEST PROP DEL BRESSOL DE SA FILLA

escàs interès, que ha passat á formar part de la colecció epigráfica del museo provincial de Tarragona, com també un colosal peu de cavall, en bronze, pertanyent tal vegada á n'alguna estatua eqüestre, que es de presumir sia de igual época que l'objecte anterior.

Lo jurat de l'Exposició de Bellas Arts de Madrid ha proposat entre altres paisans nostres, al senyor Masriera per son gran quadro Maria de Magdala per una medalla de segona classe, y al senyor Campeny per una de tercera, per una obra d'esculptura.

Se trovan malalts d'alguna gravetat lo distingit autor dramàtic catalá senyor don Eduart Aulés y nostre apreciat col·laborador don Gerardo Blanco. Igualment se trova malalta en Madrid la senyora esposa del Excm. senyor don Víctor Balaguer. A tots desitjem un prompte y complet restabliment.

Se troba exposada en la botiga del senyor Parés una imatge de la Verge, casi de tamany natural, tallada en fusta per lo estudiós escultor senyor Atché, y delicadament policromada per lo dorador senyor Valcells. Aquesta obra está destinada á l'iglesia parroquial que s'está construint en Port-Bou á despesas de don Claudi Planás.

Dintre poch se donará al públich un llibre catalá contenint diversitat de estudis sobre ciencias naturals, historia, ramas de l'arqueología, costums, descripcions, etc., etc., referents á Catalunya, ilustrat ab un gran número de grabats.

Tenim entés que la publicació de un llibre que promet ser molt interessant, se deu á una laboriosa corporació catalanista.

La Academia Bibliográfica-Mariana 'ns ha enviat lo cartell per a l'próxim certámen. Los temas que poden escriu-

ANTICH CLAUSTRE DE LA SEU DE MANRESA

Copia de fotografia de D. Jaume Monrás

res en catalá son los següents: *lliri de plata*, poesia en que ressaltan la tendresa d'afectes y amor á Maria; *asutxena de plata*, poesia á la Inmaculada Concepció, com á patrona de la joventut católica d'Espanya; *petxina de plata*, poesia sobre una festa popular consagrada á Maria en Catalunya; *escut de plata ab la xifra S. S.*, prosa ó vers en llahor de la imatge del Sant Crist Trobat, que's venera en l'iglesia de Sant Llorens de Lleyda. Hi ha també un premi per a l'mellor boceto al oli representant qualsevol assumpto de la historia de la Verge de Roncesvalles. Los treballs s'enviarán avans del 8 de Setembre al secretari de la Academia (carrer Major, 23, principal; Lleyda).

Desde la restauració dels Jochs Florals de Barcelona, en l'any 1858, de grata recordansa, fins al present, que n'es lo xxiii, las Reynas d'aquests Jochs anyalment elegidas, han sigut las següents: donya Maria Mendoza de Vives; donya Elisea Lluch de Rubió; donya Carme de Bofarull; donya Maria Josepha Massanés de Gonzalez; la serenissima senyora duquesa de Montpensier y en sa representació l'esposa del excelentíssim senyor Governador civil de la provincia de Barcelona; donya Victoria Penya d'Amer; donya Elena Caballer de Roca; donya Maria Luna Mendez de Vigo; donya Dolores Llopert de Muns; donya Carme Mercader; donya Mercé Estrada; donya Francisca Nanot-Renart; donya Antonia Sacanella de Blanch; donya Maria Hubert; excelentíssima senyora donya Oriola de Quintana y Serra; donya Antonia Ubach y Gutierrez; donya Rosa Pigrau; donya Emilia Palau y Gonzalez de Quijano; donya Josefina Sabater d'Aldavert; excelentíssima senyora donya Carme Cendra de Domingo; donya Teresa Gasset; donya Clotilde París, avuy de Franquesa; y últimament la molt ilustre senyora donya Dolores Caballero de Mercader, comtesa de Belloch.

FÁBRICA DE PIANOS DE FRANCISCO ARBONA
CARRER DE SADURNÍ, 6, BARCELONA

PIANO - ARBONA

EXPORTACIÓ Á PROVINCIAS Y ULTRAMAR
SE FAN COMPOSTURAS DE TOTA MENA